

**PRAWO
DO DOBREGO SAMORZĄDU
– PERSPEKTYWA OBYWATELA
I MIESZKAŃCA**

redakcja naukowa
Miroslaw Stec, Katarzyna Małysa-Sulińska

PRAWO DO DOBREGO SAMORZĄDU – PERSPEKTYWA OBYWATELA I MIESZKAŃCA

redakcja naukowa
Miroslaw Stec, Katarzyna Małysa-Sulińska

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

AUTORZY

Dawid Chaba

Krzysztof Chochowski

Wojciech Drobny

Sebastian Frejowski

Przemysław Kledzik

Mateusz Komorowski

Radosław L. Kwaśnicki

Tomasz Libera

Magdalena Małecka-Łyszczek

Katarzyna Małysa-Sulińska

Radosław Mędrzycki

Filip Ostrowski

Stefan Płazek

Marta Romańska

Joanna Sapeta

Krzysztof Skotnicki

SERIA **MONOGRAFIE**

Publikacja dofinansowana przez Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Warszawie

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Toruniu

Stan prawny na 1 czerwca 2021 r.

Redaktorzy naukowi

Prof. dr hab. Mirosław Stec, ORCID 0000-0002-3537-9204

Dr hab. Katarzyna Małysa-Sulińska, prof. UJ, ORCID 0000-0002-6406-8851

Recenzenci

Dr hab. Marek Mączyński, prof. UJ

Dr hab. Kazimierz Bandarzewski

Wydawca

Izabella Małecka

Redaktor prowadzący

Livia Śpiewak

Opracowanie redakcyjne

Trzy kropki Joanna Maź

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-214-2

ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19, e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Wstęp	11
<i>Magdalena Małecka-Łyszczek, Katarzyna Małysa-Sulińska</i> Petycja do Senatu RP jako instrument urzeczywistniania prawa do dobrego samorządu	15
<i>Dawid Chaba</i> Dobry samorząd w Polsce z perspektywy obywatela	37
<i>Krzysztof Chochowski</i> Jednostka a prawo do dobrego samorządu	53
<i>Radosław Mędrzycki</i> Solidarność we współczesnej wspólnocie samorządowej jako element prawa do dobrego samorządu terytorialnego	71
<i>Krzysztof Skotnicki</i> Prawo do samorządu a członkowie wspólnoty samorządowej pominięci w możliwości udziału w wyborach organów samorządu terytorialnego i referendum lokalnym	87
<i>Sebastian Frejowski, Mateusz Komorowski</i> Whistleblowing jako gwarancja realizacji prawa do dobrego samorządu	105

<i>Stefan Płażek</i> Polityka kadrowa dobrego samorządu	117
<i>Wojciech Drobny</i> Prawo do dobrego samorządu (w części dotyczącej korpusu urzędniczego) jako komponent prawa do dobrej administracji	147
<i>Radosław L. Kwaśnicki, Filip Ostrowski</i> Spółka komunalna jako przejaw aktywności społeczeństwa obywatelskiego	167
<i>Marta Romańska</i> Ochrona interesu gminy i jej mieszkańców w sprawach dotyczących jej nieruchomości	179
<i>Tomasz Libera</i> Prawo do dobrego samorządu – oczekiwania w zakresie uporządkowania chaosu reklamowego w świetle kompetencji prezydenta miasta do usuwania skutków samowoli reklamowej	207
<i>Joanna Sapeta</i> Uprawnienia obywatela w ocenie oddziaływania na środowisko. Założenia a praktyka	235
<i>Przemysław Kledzik</i> Prawo do dobrego samorządu w aspekcie kolizji obowiązku kwarantanny lub izolacji oraz innych obowiązków publicznoprawnych	259
Bibliografia	301

WSTĘP

Zgodnie z art. 16 Konstytucji RP ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową. Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej, a przysługującą mu w ramach ustaw część zadań publicznych wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Zadania te wykonywane są na rzecz ogółu mieszkańców danej jednostki samorządu terytorialnego, przy czym członkowie wspólnoty samorządowej w granicach zakreślonych przez prawo mogą uczestniczyć w określaniu sposobu ich realizacji. Prawo do dobrego samorządu należy zatem postrzegać jako prawo jednostki do tego, aby podmioty decyzyjne poszukiwały najlepszych form funkcjonowania samorządu terytorialnego. Istotą tego prawa jest zaś przyznanie członkom wspólnoty samorządowej uprawnienia do udziału w procesie zarządzania sprawami publicznymi, co oznacza, iż dobry samorząd należy identyfikować z takim, który uwzględnia interesy jego członków.

Samorząd terytorialny uczestnicząc w sprawowaniu władzy publicznej, wykonuje istotną część zadań publicznych. Rodzi się zatem pytanie o to, w jakim zakresie jego członkowie mogą uczestniczyć w tym procesie i czy posiadają narzędzia pozwalające realnie wpływać na jego przebieg. Konieczna jawi się zatem szeroka dyskusja na ten temat. Forum dla wymiany poglądów w tym zakresie miało być zaplanowane pierwotnie w październiku 2020 r. XIV Seminarium Naukowe Katedry Prawa Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Jagiellońskiego zatytułowane *O prawie do dobrego samorządu – perspektywa wspólnoty i państwa*, które z uwagi na sytuację epidemiologiczną w Polsce i na świecie dotychczas nie mogło się odbyć. Termin ten został przesunięty na czas, w którym

możliwe będzie zrealizowanie zaplanowanego programu, jednakże za zasadne należy uznać upublicznienie już teraz drukiem opracowań, które miały być podstawą dyskusji w gronie przedstawicieli wszystkich liczących się ośrodków akademickich w Polsce, a także przedstawicieli praktyki prawniczej, w tym sędziów Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych, prezesów samorządowych kolegiów odwoławczych, prezesów regionalnych izb obrachunkowych, a także pracowników urzędów administracji samorządowej oraz rządowej. W założeniu organizatorów seminariów naukowych Katedry Prawa Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Jagiellońskiego dyskusja na temat wspólnot samorządowych powinna toczyć się przy udziale przedstawicieli różnych specjalizacji naukowych, w tym administratywistów, konstytucjonalistów, finansistów, cywilistów oraz historyków, co znajduje odzwierciedlenie w zestawieniu autorów naszych opracowań dotyczących problematyki samorządowej. Seminaria Katedry Prawa Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Jagiellońskiego stanowią bowiem płaszczyznę do wymiany poglądów przez przedstawicieli wszystkich wymienionych środowisk, których członkowie zajmują się badaniem samorządu terytorialnego.

W trakcie XIV Seminarium Naukowego Katedry Prawa Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Jagiellońskiego zaplanowano wygłoszenie kilkunastu referatów, przy czym ogłoszony program wydarzenia stał się podstawą do napisania 37 wartościowych artykułów naukowych, które – z uwagi na objętość i zakres przedmiotowy – nie mogły zostać ujęte w jednym woluminie. W związku z powyższym w niniejszym tomie zatytułowanym *Prawo do dobrego samorządu – perspektywa obywatela i mieszkańca* ujęto teksty traktujące m.in. o solidarności we wspólnocie samorządowej, samorządowej polityce kadrowej, uprawnieniach wspólnot samorządowych i ich członków, a także środkach ochrony ich interesów. Pozostałe artykuły zostały zaś ujęte w innych dwóch tomach. Pierwszy z nich został zatytułowany *Prawo do dobrego samorządu w perspektywie konstytucyjno-instytucjonalnej*, ostatni zaś – *Prawo do dobrego samorządu w kontekście realizacji zadań publicznych*.

W naszej ocenie opracowania zawarte we wszystkich tych książkach powinny wywołać szeroką dyskusję na temat prawa do dobrego samorządu

terytorialnego, a jednocześnie stanowić znaczący wkład w jej przebieg. Niezmiennie od kilku już lat wyrażamy nadzieję, że nasze publikacje przyczynią się do umocnienia w Polsce pozycji ustrojowej samorządu terytorialnego, a także bezpowrotnie zakończą okres, w którym kwestionowana jest doniosłość tej – ujętej w obowiązującej Konstytucji RP – instytucji.

prof. dr hab. Mirosław Stec

ORCID 0000-0002-3537-9204

dr hab. Katarzyna Małyś-Sulińska, prof. UJ

ORCID 0000-0002-6406-8851

Katedra Prawa Samorządu Terytorialnego

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego

kwiecień 2021 r.

Magdalena Małecka-Łyszczek, Katarzyna Małysa-Sulińska

PETYCJA DO SENATU RP JAKO INSTRUMENT URZECZYWISTNIANIA PRAWA DO DOBREGO SAMORZĄDU

1. Wstęp

Petycja to narzędzie społeczeństwa obywatelskiego, zwiększające jego aktywność i pozwalające na korzystanie z potencjału obywateli. Może być postrzegana jako forma sygnalizowania oczekiwanej zmiany, w tym modyfikacji działań na poziomie samorządu terytorialnego. Uprawienie to zasadniczo istnieje w każdym ustroju politycznym, ponieważ władza chętnie uzyskuje informacje od rządzonych, pokazujące stan nastrojów społecznych, co przekłada się na możliwość korygowania uchybień w działalności aparatu państwa¹. Petycje stanowią formę bezpośredniego udziału obywateli w procesie sprawowania władzy, są jednym z podstawowych praw człowieka², praw obywatelskich³, a także publicznym prawem podmiotowym oraz prawem odrębnym (samoist-

¹ Zob. A. Ławniczak [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. M. Haczkowska, Warszawa 2014, art. 63.

² Zob. E. Wójcicka, *Prawo petycji jako prawo człowieka* [w:] *Prawo petycji w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2015.

³ Szerzej na ten temat zob. *Prawo petycji w wybranych krajach członkowskich UE i w Rosji*, oprac. A. Dragan, D.M. Korzeniowska, A. Semenowicz, R. Stawicki, S. Woronowicz, Warszawa 2008, s. 6–76.

nym) – mimo wspólnej regulacji ujętej w art. 63 Konstytucji RP⁴ – od skarg i wniosków⁵.

Systematyka Konstytucji RP – z uwagi na umiejscowienie przywołanego art. 63 Konstytucji RP⁶ – uzasadnia zaliczenie prawa do petycji do grupy praw politycznych⁷. Prawo to jest nie tylko jednym z praw konstytucyjnych, ale także środkiem ochrony innych konstytucyjnych praw i wolności na wypadek ich naruszenia⁸. Nadto – zgodnie z unormowaniem zawartym w art. 233 ust. 1 Konstytucji RP – prawo do petycji ma charakter niederogowalny. Nie może być ono bowiem ograniczane ani w okresie stanu wojennego i wyjątkowego⁹, ani w okresie stanu klęski żywiołowej¹⁰. Podlega zatem intensywniejszej ochronie prawnej aniżeli inne prawa i wolności gwarantowane w Konstytucji RP¹¹. Jednocześnie, pomimo tak silnych mechanizmów ochrony, prawo do petycji nie ma charakteru absolutnego i w związku z tym może podlegać ograniczeniom na warunkach wynikających z przepisów konstytucyjnych zawierających tzw. ogólne klauzule limitacyjne. Istotne znaczenie ma przy tym regulacja ujęta w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którą ograniczenia prawa do petycji mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy,

⁴ Zob. art. 63 Konstytucji RP, w którym wskazano, że każdy ma prawo składać petycje, wnioski i skargi w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej.

⁵ Zob.: K. Działocha, *Prawo petycji w obowiązującym ustawodawstwie i proponowane kierunki zmian* [w:] *Prawo petycji w ustawodawstwie polskim. Opinie i ekspertyzy OE – 85*, Warszawa 2008, s. 1–2; H. Izdebski (we współpracy z I. Zachariaszem), *Petycja jako instrument sprawnego rozwiązywania problemów społecznych w jednostkach samorządu terytorialnego – istotne różnice między wnioskiem i skargą. Opinie i ekspertyzy OE – 233*, Warszawa 2015, s. 3–9.

⁶ Regulacja art. 63 Konstytucji RP została bowiem ujęta w rozdziale II Konstytucji RP zatytułowanym *Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela* w grupie wolności i praw politycznych.

⁷ R. Stawicki, *Prawa i wolności obywatelskie w Polsce po 1918 r. w świetle rozwiązań konstytucyjnych – zarys historyczno-prawny. Opracowania tematyczne OT-607*, Warszawa 2011, s. 12.

⁸ Zob. M. Florczak-Wątor [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, art. 63.

⁹ Zob. art. 233 ust. 1 Konstytucji RP.

¹⁰ Zob. art. 233 ust. 3 Konstytucji RP.

¹¹ Zob. M. Florczak-Wątor [w:] *Konstytucja RP. Tom I...*, art. 63.

gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób, a jednocześnie nie mogą naruszać istoty przedmiotowego prawa.

Nie powinno budzić wątpliwości, że regulacja art. 63 Konstytucji RP dotyczy nie tylko prawa do wniesienia petycji, lecz także prawa do żądania jej rozpatrzenia przez adresata¹². Wyłącznie możliwość wniesienia petycji nie jest bowiem satysfakcjonująca dla wnioskodawcy, a nadto nie odzwierciedla celu, w jakim została ustanowiona ta instytucja.

Szczegółowe uregulowania w zakresie petycji zostały ujęte w ustawie z 11.07.2014 r. o petycjach¹³. Zgodnie z regulacją tej ustawy petycja może być złożona przez osobę fizyczną, osobę prawną, jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną lub grupę tych podmiotów, do organu władzy publicznej, a także do organizacji lub instytucji społecznej w związku z wykonywanymi przez nią zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej¹⁴. Taka petycja może być złożona w interesie publicznym, podmiotu wnoszącego petycję albo podmiotu trzeciego, za jego zgodą¹⁵. Jej przedmiotem może być zaś żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólne-

¹² Zob. M. Florczak-Wątor, *Tryb rozpatrywania petycji przez Senat w świetle regulaminu izby i dotychczasowej praktyki* [w:] *Ustroje. Historia i współczesność. Polska – Europa – Ameryka Łacińska. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Jackowi Czajowskiemu*, red. M. Grzybowski, P. Mikuli, G. Kuca, Kraków 2013, s. 521–522.

¹³ Zauważenia wymaga jednak, że regulacje dotyczące petycji ujęte są również poza krajowym porządkiem normatywnym. I tak art. 227 TFUE stanowi, iż wszyscy obywatele Unii, jak również wszystkie osoby fizyczne lub prawne mające miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w państwie członkowskim, mają prawo kierowania, indywidualnie lub wspólnie z innymi obywatelami lub osobami, petycji do Parlamentu Europejskiego w sprawach objętych zakresem działalności Unii, które dotyczą ich bezpośrednio. Natomiast zgodnie z art. 44 KPP obywatelki i obywatele Unii, jak i każda osoba fizyczna lub prawna z miejscem zamieszkania lub statutową siedzibą w państwie członkowskim mają prawo petycji do Parlamentu Europejskiego.

¹⁴ Zob. art. 2 ust. 1 u.p.

¹⁵ Zob. art. 2 ust. 2 u.p.

go, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji¹⁶. Powyższe oznacza, że ustawodawca szeroko określił zakres podmiotów legitymowanych do wniesienia petycji, a także przyjął otwarty katalog przypadków, w których możliwe jest skorzystanie z prawa do jej wniesienia. Wśród nich mogą się znaleźć również takie, które – odnosząc się do spraw istotnych dla wspólnot samorządowych – urzeczywistniają prawo do dobrego samorządu.

W niniejszym tekście instytucja petycji – choć stanowi fragment szerszego i złożonego zagadnienia prawa do petycji – prezentowana jest z nowej perspektywy, która dotychczas nie była eksponowana w literaturze przedmiotu. Przedmiot niniejszego artykułu ogranicza się bowiem do adresowanych do Senatu RP petycji obejmujących problematykę samorządową¹⁷. Celem tego opracowania jest odpowiedź na pytanie, w jakim zakresie możliwe jest korzystanie z prawa do wniesienia petycji do izby drugiej parlamentu w zakresie zmian ustawodawczych odnoszących się do samorządu terytorialnego¹⁸, a także jakie podmioty są legitymowane w tym zakresie, w szczególności zaś czy z prawa tego mogą korzystać jednostki samorządu terytorialnego. Takie zakreślenie obszaru badawczego wymaga poddania analizie – poza przywołanymi powyżej aktami normatywnymi – również postanowień Regulaminu Senatu RP, opracowań Biura Analiz Dokumentacji i Korespondencji oraz zbiorczych informacji o petycjach rozpatrzonych w poszczególnych latach.

¹⁶ Zob. art. 2 ust. 3 u.p.

¹⁷ Niniejszy artykuł stanowi bowiem pokłosie badań przeprowadzonych przez autorki w związku z odbywaniem stażu naukowo-badawczego w Senacie RP.

¹⁸ Zmiany w zakresie regulacji obowiązujących na szczeblu samorządu terytorialnego mogą być bowiem uruchamiane albo – jeśli dotyczą regulacji obowiązującej na obszarze danej jednostki – poprzez skierowanie petycji do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, albo – jeśli obejmują rozwiązania normatywne odnoszące się do wszystkich jednostek danego szczebla – poprzez skierowanie petycji do Sejmu lub Senatu. Mając bowiem na uwadze, że przedmiot artykułu ogranicza się do petycji wnoszonych do Senatu, z rozważań wyłączono zagadnienia petycji wnoszonych do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego (na ten temat zob. *Skargi, wnioski i petycje w jednostkach samorządu terytorialnego*, red. R. Cybulska, Warszawa 2020, s. 13–90; J.H. Szlachetko, *Partycypacja społeczna w lokalnej polityce przestrzennej*, Warszawa 2017).

2. Tryb rozpatrywania petycji wniesionych do Senatu RP

Jednym z podmiotów, które mogą być adresatami petycji, jest Senat RP. Petycja złożona do Senatu jest rozpatrywana przez ten organ, chyba że w Regulaminie Senatu zostanie wskazany organ wewnętrzny właściwy w tym zakresie¹⁹. Regulamin ten został ujęty w uchwale Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z 23.11.1990 r.²⁰ Zaznaczyć należy przy tym, że – w celu umożliwienia obywatelom jak najpełniejszego realizowania prawa do petycji – w dniu 20.11.2008 r., czyli prawie 6 lat przed uchwaleniem, a 7 lat przed wejściem w życie przepisów ustawy o petycjach, Senat RP zmienił swój regulamin, dając stosowną podstawę do rozpatrywania petycji kierowanych tego organu²¹. Z dniem 1.01.2009 r. rozszerzono zatem kompetencje senackiej Komisji Praw Człowieka i Praworządności, dodając do przedmiotu jej działania rozpatrywanie petycji kierowanych do Senatu i jego organów, a jednocześnie zaczął obowiązywać nowy dział Xa Regulaminu Senatu RP zatytułowany „Rozpatrywanie petycji”, w którym określono tryb pracy Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji w analizowanym zakresie. Zgodnie z aktualnym brzmieniem Regulaminu Senatu RP Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji jest jedną z komisji stałych Senatu RP²². Do niej Marszałek Senatu kieruje petycję niezwłocznie po jej otrzymaniu²³, a Przewodniczący tej Komisji albo przekazuje ją do rozpatrzenia na posiedzeniu Komisji, albo – jeżeli uzna, że jej przedmiot nie mieści się w zakresie kompetencji Senatu – przekazuje ją właściwemu organowi władzy publicznej, przy

¹⁹ Zob. art. 9 u.p.

²⁰ M.P. z 2018 r. poz. 846 ze zm. (w tekście przywoływana jako Regulamin Senatu RP).

²¹ Szerzej H. Zięba-Załucka, *Prawo petycji jako forma społeczeństwa obywatelskiego*, ST 2011/4, s. 20.

²² Zob. art. 15 ust. 1 pkt 6 Regulaminu Senatu RP. Zgodnie z załącznikiem do tego regulaminu zatytułowanym „Przedmiotowy zakres działania komisji senackich” przedmiotem działania niniejszej Komisji są prawa i wolności obywatelskie i ich instytucjonalne gwarancje, sprawy związane z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości i bezpieczeństwa publicznego, przestrzeganie prawa, przestrzeganie praw człowieka, instytucje społeczeństwa obywatelskiego i organizacje pozarządowe, rozpatrywanie petycji kierowanych do Senatu i jego organów.

²³ Zob. art. 90a Regulaminu Senatu RP.

Książka zawiera artykuły na temat różnorodnych aspektów prawa do dobrego samorządu w odniesieniu do każdego członka wspólnoty samorządowej.

Omówiono w niej m.in. takie zagadnienia, jak:

- solidarność we wspólnocie samorządowej,
- samorządowa polityka kadrowa,
- uprawnienia wspólnot samorządowych i ich członków,
- środki ochrony interesów tych podmiotów,
- problematyka whistleblowingu,
- kolizja obowiązku kwarantanny lub izolacji oraz innych obowiązków publicznoprawnych,
- kompetencje prezydenta miasta w zakresie usuwania skutków samowoli reklamowej.

Publikacja zainteresuje przedstawicieli samorządu terytorialnego, w tym pracowników administracji samorządowej, jak również pracowników regionalnych izb obrachunkowych i samorządowych kolegiów odwoławczych, administracji rządowej, wymiaru sprawiedliwości oraz środowisk naukowych.

Mirosław Stec – profesor doktor habilitowany nauk prawnych; kierownik Katedry Prawa Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Jagiellońskiego; redaktor naczelny miesięcznika Regionalnych Izb Obrachunkowych „Finanse Komunalne”.

Katarzyna Małysa-Sulińska – doktor habilitowana nauk prawnych; profesor w Katedrze Prawa Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Jagiellońskiego; członek Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Krakowie.

9788382462142 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8246-214-2

9 788382 462142

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL